

Advies

Schoolbank op de werkplek

Brussel, 22 februari 2016

Adviesvraag: Ontwerp van besluit inzake het tijdelijke project 'Schoolbank op de Werkplek' rond Duaal Leren in het secundair onderwijs

Adviesvrager: Hilde Crevits - Vlaams minister van Onderwijs

Adviesvrager: Philippe Muyters - Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport

Ontvangst adviesvraag: 3 februari 2016

Adviestermijn: 10 (+5) dagen

Decretale opdracht: SERV-decreet 7 mei 2004 art. 11 (overlegfunctie)

Goedkeuring raad: 22 februari 2016

Mevrouw Hilde Crevits
Vlaams minister van Onderwijs
Koning Albert II-laan 15
1234 BRUSSEL

contactpersoon
Mieke Valcke
mvalcke@serv.be

ons kenmerk
SERV_20160222_SchoolbankopdeWerkplek_ADV

Brussel
22 februari 2016

Ontwerp van besluit tijdelijk project 'Schoolbank op de Werkplek'

Mevrouw de minister

Hierbij bezorgt de raad u zijn advies m.b.t. het tijdelijk project 'Schoolbank op de Werkplek'.

De raad vindt het werken met een tijdelijk project over diverse studierichtingen, opleidingen en toepassingsgebieden heen een goede aanpak. De raad vraagt dan ook het tijdelijk project ten volle te valoriseren en er gedurende de volledige looptijd (twee schooljaren) lering uit te trekken vooraleer over te gaan tot de organieke invoering van Duaal Leren.

Dit besluit mag geen absolute voorafnames bevatten voor het organieke Duaal Leren.

De opdeling quasi-arbeidsrijp en arbeidsrijp lijkt de raad niet evident; de essentie is motivatie en de inschatting van de eigen leerstijl (nl. op de werkvloer). Zonder definiëring en criteria is het onderscheid daarbovenop willekeurig en onduidelijk, terwijl dit wel belangrijke consequenties heeft.

Het voorliggend BVR mag ook geen voorafnames op het statuut bevatten. Zonder daar in detail op in te gaan, stelt de raad dat het niet de bedoeling kan zijn dat het vernieuwd Duaal Leren minder transparant is dan Leren en Werken.

Er rijzen ook heel wat vragen bij het verloop van de toeleiding. De raad gaat in de artikelsgewijze bespreking onder andere nog in op de garantie op een ononderbroken leertraject voor leerlingen, het werken met standaardtrajecten en het belang van de kwalitatieve integratie van les- en werkplekcomponent.

Hoogachtend

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Karel Van Eetvelt
voorzitter

Inhoud

Inhoud	4
Krachtlijnen	5
Advies	6
1 Tijdelijk project: een goede aanpak.....	6
2 Valorisatie van het tijdelijk project	6
3 Doelgroep en toeleiding	7
4 Geen voorafnames op het statuut	8
5 Kwalitatief leertraject.....	8
6 Artikelsgewijze bespreking	9

Krachtlijnen

- De raad vindt het werken met een tijdelijk project, over diverse studierichtingen, opleidingen en toepassingsgebieden, een goede aanpak. Dit besluit mag geen voorafnames bevatten voor het organieke Duaal Leren.
- De raad vindt dat ‘Schoolbank op de Werkplek’ een project dient te zijn waarbij onderwijs en werk op een evenwichtige manier samenwerken. Dit moet blijken uit een aantal elementen die de raad belangrijk vindt: de beroepskwalificaties zijn verwerkt in de standaardtrajecten; de sectoren en de sectorale partnerschappen zijn volwaardige partners; de regisseur van de werkcomponent wordt betrokken bij de matching tussen leerling en onderneming; ... .
- De raad vraagt om het tijdelijk project ten volle te valoriseren en er lering uit te trekken, waarvoor het tijdelijk project ook bedoeld is. De raad wenst niet dat er vertraging of uitstel komt van de versterking van het duaal leren maar de timing van 1 september 2017 voor de organieke invoering is waarschijnlijk niet realistisch. De startdatum voor het vernieuwd Duaal Leren wordt beter gelegd op 1 september 2018; wat betreft het statuut wordt beter gekozen voor een tijdelijk statuut dat enkel op de leerlingen in de tijdelijke projecten van toepassing is.
- Een vernieuwing bij het Duaal Leren is dat het enkel bedoeld is voor arbeidsrijpe jongeren en quasi-arbeidsrijpe jongeren. De raad vindt het opmerkelijk dat dit sleutelconcept van Duaal Leren niet wordt opgenomen in de definities. De essentie is dat leerlingen gemotiveerd zijn en het zelf haalbaar achten om competenties te verwerven op een werkvloer. Zonder definiëring en criteria in het BVR is het onderscheid daarbovenop willekeurig en onduidelijk, terwijl dit wel belangrijke consequenties heeft.
- Op het ogenblik van deze adviesvraag lopen de besprekingen m.b.t. de overeenkomst en het statuut nog. Het BVR ‘Schoolbank op de Werkplek’ mag geen voorafnames op het statuut bevatten. Zonder in detail op de overeenkomsten en statuten in te gaan, stelt de raad dat het niet de bedoeling kan zijn dat het vernieuwd Duaal Leren op dit vlak minder transparant is dan Leren en Werken.
- Zowel de les- als de werkplekcomponent en de integratie van beide componenten dient van bij de start van het tijdelijk project kwalitatief te zijn. De integratie van beide componenten maakt mee het verschil met Leren en Werken waarbij deeltijds (niet) werken en deeltijds les volgen volstond. De kwaliteit van de werkplek en van de begeleiding, door de trajectbegeleider en door de mentor, moet verzekerd zijn.
- De toeleiding roept nog veel vragen op. Er is sprake van een niet-bindend advies. Wat als leerlingen en hun ouders dit naast zich neer leggen? Kunnen quasi-arbeidsjongere terecht in een standaardtraject dat direct 60% werkplekcomponent voorziet? Wanneer wordt een quasi-arbeidsrijpe jongere arbeidsrijp en wie neemt hierover de beslissing?
- In de artikelsgewijze bespreking komt onder andere nog aan bod: de nood aan garantie voor leerlingen dat zij hun opleiding/leertraject zullen kunnen verder zetten wanneer zij niet tijdig een werkplek vinden of wanneer zij hun duale opleiding dienen stop te zetten; de mogelijke vertaling van standaardtrajecten naar leerplannen mag er niet toe leiden dat opleidingen heel anders worden ingevuld van school tot school; de bijdrage van werkgevers aan de evaluatie van de werkplekcomponent van leerlingen; ...

Advies

1 Tijdelijk project: een goede aanpak

De raad vindt het werken met een tijdelijk project een goede aanpak. Dat daarbij gewerkt wordt over diverse studierichtingen, opleidingen en toepassingsgebieden heen kan alleen maar bijdragen tot een beter inzicht en meer draagvlak. Er zijn een aantal zeer positieve zaken in het ontwerp van Besluit terug te vinden zoals:

- het werken met standaardtrajecten die door onderwijs, sectoren en trekkers van de proeftuinen samen ontwikkeld worden en die een kader zijn voor de individuele opleidingsplannen van leerlingen;
- het positief benaderen van studiebekrachtiging en niet langer het attesteren van niet-slagen;
- het vermijden van zittenblijven door te werken met clusters waarbij een achterstand in cluster 1 kan worden ingehaald in cluster 2;
- het voorzien van gefinancierde uren voor de trajectbegeleiding zodat die effectief en efficiënt kan plaatsvinden.

De raad vindt dat ‘Schoolbank op de Werkplek’ een project dient te zijn waarbij onderwijs en werk op een evenwichtige manier samenwerken. Dit zou moeten blijken uit de volgende elementen die de raad belangrijk vindt: de beroepskwalificaties zijn verwerkt in de standaardtrajecten; de sectoren en de sectorale partnerschappen zijn volwaardige partners tijdens de volledige looptijd van het tijdelijk project; de regisseur van de werkcomponent wordt betrokken bij de matching tussen leerling en onderneming; er is een link naar de werkzaamheden in Werkplek 21 en de innovatieve ESF-projecten, ...

De raad dringt er op aan dat OD XXVI tijdig afgerond wordt zodat de Leertijd ten volle in het tijdelijk project kan instappen. Het BVR doet geen enkele verwijzing naar de Syntra lesplaatsen omdat er nog geen decretale basis is, maar het is belangrijk dat zij in de praktijk betrokken worden bij de uitwerking van het tijdelijk project.

Dit besluit mag geen absolute voorafnames bevatten voor het organieke Duaal Leren. Het gaat om een tijdelijk project dat dient als proeftuin.

2 Valorisatie van het tijdelijk project

Met het tijdelijk project dat loopt over twee schooljaren, 2016-2017 en 2017-2018, wil het beleid conclusies kunnen trekken op alle belangrijke onderwijsvlakken: schoolorganisatie, leerlingenoriëntering en –begeleiding, personeelsomkadering en –beleid, ...

Als startdatum voor het organiek invoeren van Duaal Leren wordt 1 september 2017 vooropgesteld, één jaar voor de afloop van het tijdelijk project. De regelgeving op tijdelijke projecten voorziet expliciet een evaluatie.¹ De innovatieve en toekomstgerichte projecten Duaal

¹ Decreet betreffende de organisatie van tijdelijke projecten in het onderwijs, 9/12/2005, art.6: ‘In de loop van het laatste werkingsjaar van het tijdelijke project of, in het geval het tijdelijke project langer dan drie jaren duurt, in het derde werkingsjaar, evalueert een expertenpanel het tijdelijke project, in het bijzonder op het vlak van haalbaarheid en wenselijkheid van een organieke implementatie.’

Leren met steun van het ESF (voorzien in Spoor 3) zijn opgestart op 1 november 2015 en hebben een looptijd van 12 of 18 maanden.

Ook de timing voor het tijdelijk project zelf is krap. Het is geen evidentie om de standaardtrajecten uit te werken en te installeren in de scholen voor 1 september 2016. Er is nog veel onduidelijkheid over de overeenkomst en het statuut, dat ook op 1 september 2016 voor alle (nieuwe) leerlingen in Leren en Werken en Duaal Leren in voege zou treden.

De hervorming van Leren en Werken kent reeds een lange aanlooptijd en de raad vindt het niet wenselijk dat er vertraging of uitstel komt van de versterking van deze leerweg. Maar de timing van 1 september 2017 is waarschijnlijk niet realistisch. De vraag van de raad is dan ook om de timing te herzien en het tijdelijk project ten volle te valoriseren en er lering uit te trekken, waarvoor het tijdelijk project ook bedoeld is. De startdatum voor het vernieuwd Duaal Leren wordt beter gelegd op 1 september 2018; wat betreft het statuut wordt beter gekozen voor een tijdelijk statuut dat enkel op de leerlingen in de tijdelijke projecten van toepassing is.

3 Duidelijkheid rond doelgroep en toeleiding

Een vernieuwing bij het Duaal Leren is dat het enkel bedoeld is voor arbeidsrijpe jongeren en quasi-arbeidsrijpe jongeren. De raad vindt het opmerkelijk dat dit sleutelconcept van Duaal Leren niet wordt opgenomen in de definities.

De opdeling quasi-arbeidsrijp en arbeidsrijp lijkt de raad niet evident. De essentie is dat leerlingen gemotiveerd zijn en het zelf haalbaar achten om competenties te verwerven op een werkvloer. Zonder definiëring en criteria in het BVR is het onderscheid daarbovenop willekeurig en onduidelijk, terwijl dit wel belangrijke consequenties heeft.

Wat betreft de toeleiding wordt best op voorhand uitgeklaard of zal het tijdelijk project een antwoord moeten bieden op:

- Er is sprake van een niet-bindend advies. Wat als een jongere noch arbeidsrijp noch quasi-arbeidsrijp wordt bevonden en de leerling zich toch aanbiedt in Duaal Leren?
- Wanneer wordt een quasi-arbeidsrijpe jongere arbeidsrijp en wie beslist dat? Brugprojecten in het huidige decreet Leren en Werken duren geen jaar.
- Kunnen quasi-arbeidsjongere terecht in een standaardtraject dat direct 60% werkplekcomponent voorziet?

Voor de raad blijft een kwalitatieve neutrale screening en neutrale toeleiding erg belangrijk².

M.b.t. de doelgroep stelt de raad vast dat er in het BVR geen enkele keer verwezen wordt naar de +18 jarigen. Gelden alle bepalingen onverkort ook voor hen?

Er wordt enkel gewag gemaakt van leerlingen die tijdens hun traject kunnen uitvallen maar niet van leerlingen die later instappen bvb. jongeren die vanuit trajecten Leerrecht de overstap wensen te maken. Ook die ervaring zou goed zijn om mee te nemen in de proeftuinen. De raad vraagt in deze context wat de stand van zaken is m.b.t. de uitwerking van het leerrecht (conceptnota *Samen tegen schooluitval*), al valt dit buiten de scope van het Duaal Leren.

² SERV. (16 maart 2015). Advies Conceptnota Duaal Leren

4 Geen voorafnames op het statuut

Op het ogenblik van deze adviesvraag lopen de besprekingen m.b.t. het statuut Duaal Leren nog volop. Het BVR 'Schoolbank op de Werkplek' mag volgens de raad geen voorafnames op het statuut bevatten. De standaardtrajecten zoals ze nu worden uitgewerkt hebben een (te) grote impact op het verloop en de invulling van de overeenkomsten.

Zonder in detail op de overeenkomst en het statuut in te gaan, wat zal gebeuren in een volgend advies, stelt de raad vast dat moet vermeden worden dat het vernieuwd Duaal Leren minder transparant is op dat vlak. (Cfr. het gebruik van de leerlingenstage-overeenkomst en de 'Overeenkomst Alternerende Opleiding' naargelang aantal uren op de werkplek en de arbeidsrijpheid.) De daaraan verbonden consequenties zullen verschillend zijn voor leerlingen (uit eenzelfde opleiding) wat de motivatie om in Duaal Leren te stappen kan doen afnemen.

Er moet bewaakt worden dat er een voldoende aanbod van werkplekken is voor alle leerlingen in het tijdelijk project zodat leerlingen geen nadeel ondervinden van hun 'label', arbeidsrijp of quasi-arbeidsrijp, in beide richtingen.

Voor de raad is niet duidelijk of Duaal Leren wordt georganiseerd volgens het stramien van 2 dagen lescomponent en 3 dagen werkplekcomponent? Is een ander stramien mogelijk? Wordt er gerekend met een 38-uren week of een 32-uren week? Worden vakantie- en examenweken meegeteld voor de berekening van het gemiddelde van 20u per week over een jaar? Dit is allemaal van belang voor de berekening van de 60% en de 20-uren en dus voor de aard van de overeenkomst.

Wat met jongeren die een werkplekcomponent hebben van 15 uur per week, krijgen zij extra technische vorming op school of wordt er gewerkt aan attitudes zodat ze de stap naar arbeidsrijpheid kunnen zetten? De raad herhaalt dat het in het kader van duaal leren logisch is dat de hoofdmoot van de te verwerven competenties binnen een arbeidscontext wordt aangeleerd³.

Art.13 verwijst naar het, nog niet bestaand, decreet over het statuut. Als dit er nog niet zou zijn bij de start van het tijdelijk project, valt men terug op het bestaande decreet. Dit impliceert dat bijvoorbeeld ook vrijwilligerswerk is toegelaten om de werkcomponent in te vullen. Voor het bezoldigde aspect stelt zich dan het probleem dat de voorziene overgangperiode voor ILW is afgelopen.

5 Kwalitatief leertraject

Zowel de les- als de werkplekcomponent en de integratie van beide componenten dient van bij de start van het tijdelijk project kwalitatief te zijn. De integratie van beide componenten zou het verschil moeten maken met Leren en Werken waarbij deeltijds (niet) werken en deeltijds les volgen volstond.

De kwaliteit van de leer- en de werkplek en van de begeleiding, door de trajectbegeleider en door de mentor, moet verzekerd zijn. Professionalisering is een opdracht van alle betrokkenen en partners onder de regie Duaal Leren door Syntra Vlaanderen. Een goede stap is de

³ SERV. (16 maart 2015). Advies Conceptnota Duaal Leren

expliciete vermelding van de functie van trajectbegeleider en het uittrekken van omkaderingsmiddelen daarvoor.

Ook een integrale aanpak van de begeleiding, het realiseren van het opleidingsplan en de evaluatie is van belang.

Er dient rekening mee gehouden te worden dat in bepaalde tijdelijke projecten voor elke leerling een andere mentor/werkgever zal moeten worden gezocht, wat de begeleiding nog zwaarder maakt ten overstaan van richtingen waar meerdere leerlingen in hetzelfde bedrijf terecht kunnen. Ondersteuning en begeleiding van de mentor (werkgever of werknemer) is noodzakelijk.

6 Artikelsgewijze bespreking

- Art.1
  - Zoals eerder gesteld (2.2) is het opmerkelijk dat hét sleutelconcept van duaal leren m.n. (quasi)arbeidsrijpheid niet wordt opgenomen in de definities.
  - Ook bij andere begrippen is nog niet geheel duidelijk wat de invulling er van is (b.v. intakegesprek, erkende kwalitatieve werkplek, ...).
  - Wat betekent 'minimale' inhoudelijke en organisatorische modaliteiten? Bevat een standaardtraject niet de inhoudelijke en organisatorische modaliteiten zonder meer?
- Art.2
  - Ook leerlingen die alsnog niet slagen in het eerste of tweede jaar van de tweejarige duale opleiding moeten hun opleiding na het tijdelijk project kunnen afwerken.
- Art.3
  - Zie bekommernissen m.b.t. (quasi)arbeidsrijpheid onder 2.3.
- Art.5
  - Wat wordt er mee bedoeld dat een 'opleiding uiterlijk op de eerste lesdag van oktober met leerlingen kan worden opgestart'?
  - (Nota VR) I.v.m. het opvangnet van de leerling wordt er gerekend op het gezond verstand van de verantwoordelijke van de projectscholen en van hun partnerscholen om de studievoortgang te verzekeren indien een leerling uit de duale opleiding stapt. Is het begrip 'gezond verstand' niet te vaag? Hoe wordt dit gewaarborgd, welke garanties worden voorzien? Wordt het CLB betrokken? (Zie ook art. 11)
- Art.6
  - De selectie van de 35 scholen vindt uiterlijk op 1 juni 2016 plaats. Hoe kunnen scholen de duale studierichtingen op deze korte termijn vorm geven en er leerlingen op een kwalitatieve manier naar toe leiden?
  - Uiteraard geldt deze selectie enkel voor het tijdelijk project. Deze selectie kan geen voorafname zijn op de mogelijkheid van andere partners en aanbieders van Duaal Leren in de toekomst.
  - Ook de deelnemende scholen en leerkrachten mogen geen negatieve effecten ondervinden van het feit dat zij bereid zijn in het proefproject mee te stappen. Scholen krijgen best zo snel als mogelijk zicht op de extra omkadering waarop zij beroep zouden kunnen doen.

■ Art 8

- Het werken met standaardtrajecten die door sectoren en onderwijs worden opgemaakt is vernieuwend. Deze kunnen vertaald worden in leerplannen. Dit mag er niet toe leiden dat opleidingen heel anders worden ingevuld van school tot school.
- 4°: In het standaardtraject dient bepaald te zijn wanneer de opleiding beantwoordt aan een overeenkomst inzake bezoldigde tewerkstelling. Het standaardtraject dient voldoende ruimte te laten, gezien niet op elke werkplek dezelfde werkzaamheden uitgevoerd worden. Dit zou kunnen ondervangen worden door de mogelijkheid te voorzien dat de betrokken leerling niet het volledige schooljaar op dezelfde werkplek blijft.
- Toevoegen in dit artikel dat het opleidingsplan wordt afgeleid van het standaardtraject.

■ Art.9

- De toeleiding en de screening zijn zeer beperkt uitgewerkt.

■ Art.10

- Dit artikel stelt dat als er binnen de twintig opleidingsdagen na de eerste les of na de beëindiging van een vorige overeenkomst geen overeenkomst is gesloten, de duale opleiding stopgezet moet worden. Een goed begeleide overdracht van leerlingen van duaal naar niet-duaal is van groot belang wanneer geen werkplek kan gevonden worden.
- Het zal heel wat organisatie vragen van scholen om alle leerlingen goed op te vangen en goed onderwijs te verschaffen wanneer de leerlingen niet allemaal op hetzelfde moment met de werkplekcomponent kunnen starten (zie ook onder 4.). Als enkele leerlingen geen werkplek kunnen vinden zal er een goed overleg moeten zijn met andere scholen zodat deze leerlingen ergens anders kunnen instappen. Dit is mee ingegeven door het feit dat in sommige deelnemende scholen, gezien het beperkt aantal leerlingen, het systeem van niet-duaal en duaal leren niet naast elkaar zal kunnen bestaan.
- In de toekomst dient ook de overstap van niet-duaal naar duaal mogelijk zijn, als positieve stap in een leertraject.

■ Art.12

- §1 *“In aansluiting op de geldende federale regelgeving op de beroepsuitoefening”*: hier wordt best verwezen naar de betreffende wet en artikel zelf.
- §2 voorziet andere instapvoorwaarden nl. in het tijdelijk project moeten leerlingen over een getuigschrift van de tweede graad secundair onderwijs beschikken om toegelaten te kunnen worden. Dit is niet het geval voor het toekomstige organieke Duaal Leren. Hierdoor zullen leerlingen uit het stelsel Leren en Werken (DBSO en Leertijd) uitgesloten worden, terwijl zij wel een relevante vooropleiding hebben voor de duale opleiding in het proefproject en mogelijks arbeidsrijp zijn. De raad keurt af dat deze jongeren worden uitgesloten, dit kan in geen geval bij de organieke invoering van Duaal Leren.

■ Art.13

- De permanente evaluatie van de leerling door de mentor moet in elk geval voldoende informatie genereren over de vorderingen van de leerling binnen de werkplekcomponent. Dat staat los van (sectorale) geïntegreerde proeven die de inzet van nog andere competenties vragen.

■ Art.14

- Werkgevers willen een rol opnemen in de evaluatie van leerlingen die bij hen aan de slag zijn in het kader van Duaal Leren. Regelmatig overleg tussen de mentor en de trajectbegeleider maakt daar deel van uit. Het is positief dat de mentor binnen de klassenraad stemrecht heeft bij de beslissing over het al dan niet slagen van een leerling, de werkplekcomponent vormt immers een substantieel onderdeel van de opleiding. Hier dient wel pragmatisch mee te worden omgegaan zodat het ook haalbaar is voor kleine ondernemingen en/of zelfstandig ondernemers. Wat is de impact van de stem van de werkgever, hoe zwaar weegt die door? In het tijdelijk project kunnen verschillende vormen van inbreng van werkgevers uitgetoetst worden.

■ Art.16

- Het is een zeer goede zaak dat zittenblijven zo veel als mogelijk vermeden wordt.
- Dit artikel stelt: *'Als de leerling binnen dezelfde school overstapt...'* Waarom enkel binnen dezelfde school? Geldt dit niet voor leerlingen die naar een andere school dienen over te stappen (waar naar verwezen wordt in art.5)?
- Ook bij dit artikel wordt gesteld dat de heroriëntering verzekerd is maar niet op welke manier die verzekerd wordt (zie ook art.5 en art.10).

■ Art.22

- Welke criteria zullen worden gebruikt bij de doorlichting?

■ Art.23

- De raad dringt er op dat 16° en 17° vervangen worden door 16° *'Afgevaardigden van de sociale partners vertegenwoordigd in de SERV'* en 17° *'Telkens één vertegenwoordiger van VLOR en SERV.'* En dat wordt toegevoegd: 18° *Telkens één sectorale vertegenwoordiger van de opleidingen in het tijdelijk project.*